

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av Ignaberga gamla kyrka, Hässleholms kommun, Skåne - komplettering

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2022

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2022). *Dendrokronologisk analys av Ignaberga gamla kyrka, Hässleholms kommun, Skåne - komplettering*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2022:78). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

18 Oktober 2022

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2022:78
Anton Hansson & Hans Linderson
DENDROKRONOLOGISK ANALYS AV IGNABERGA GAMLA KYRKA,
HÄSSLEHOLMS KOMMUN, SKÅNE - KOMPLETTERING

Uppdragsgivare: Knadriks Kulturbbygg AB, Grängsgatan 19, 291 59 Kristianstad org nr 55 6827-4061
Kontaktperson+fältantecknare: Kalle Melin

Område: **Centrala Skåne** Prov nr: **08228-08239 08269, 08431-08440** Antal borrhov:

Dendrokronologiskt objekt: **Absid** 08237-08239, 08431-08432, 08434-08437, 08440 **Kor** 08228-08236, 08433

Långhus 08438-08439 **En fönsterkam** 08201-02 rapport 2017:17

Dendrokronologiskt och vedanatometiskt resultat:

Dendro Id	Prov-beskrivning Om inget annat anges takstolnr från väster. S=syd osv Old=återanvänd	Trädslag	Antal år; antal radier annan än 1	Splint (Sp) Bark (B) Vank. (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E efter V vinter-halvåret S sommar	Mer vågad datering (mest sannolikt); Trädets egenålder ±20 uppskattning
08201	Fönsterkam	Ek	75;4	31±5 till Sp	1145	1181-1205	1181-1205; 200
08202	Fönsterkam	Ek	75;4	31±5 till Sp	1145	1181-1205	1181-1205;200
08228	Bindbj N2	Ek	c50	Sp 6, nära V	Ej datering		; 80
08229	Bindbj3 BB	Ek	66	Sp 10,nära W	1499	1499-1513	1499-1505; 110
08230	Bindbj5 BB	Ek	166	Sp 24, W	1809	V 1809/10	; 200
08231	Stötta N2	Ek	89;2	Sp 9,nära W	Ej datering		; 120
08232	Stötta N3(takrytt)	Ek	41	Sp 8,nära W	1503	1504-1506	; 100
08233	Stolpe/takrytt BB4	Ek	61	Sp 3, ej W	Ej datering		; 100
08234	Stolpe/takrytt BB3	Ek	77;2	Sp 7,nära W	1502	1503-1506	; 110
08235	Stötta takryttBB4	Ek	54	Sp 10, W	1504	V 1504/05	; 80
08236	Stötta takryttBB3	Ek	50	Sp 10, W	1504	V 1504/05	; 80
08237	Stötta BB1 absid	Ek	37;2	Ej Sp	Ej datering		; 70
08238	Murrem OSO	Ek	115+c30	Ej Sp	1190+c30	E 1200+c20	(1210-1230); 190
08239	Överlig kor/abs	Ek	185	Nära Sp, ej W	1145	1155-1175*	1160-1170*;300
08269	Lös kor BB4/5	Ek	56;2	Sp 9, W	Ej datering		;80
08431	Absid	Ek	122+7	Sp 0+7, Ej W	1197	1207-1221	
08432	Absid	Ek	97; 2	Sp 8, Ej W	Ej säker		(1492-1506)
08433	Kor murlejd N	Ek	48	Ej Sp, Ej W	1478	E 1488	
08434	Absid	Ek	44	Sp 2, Ej W	Ej datering		
08435	Absid trobräda J20	Tall	123; 2	Sp 66, Nära W	1793	1793-1798	
08436	Absid trobräda	Tall	70; 2	Ej Sp, Ej W	Ej datering		
08437	Absid trobräda	Tall	126; 2	Sp 23, Ej W	1764	1786-1816	
08438	LH murlejd S old	Ek	66; 2	Sp 9, Ej W	Ej säker		(1716-1730)
08439	LH murlejd N old	Ek	61; 2	Sp 6, Ej W	Ej säker		(1718-1732)
08440	Absid stötta	Ek	38; 2	Ej Sp, Ej W	Ej datering		

Resultatuppgifter inom parentes är inte helt säkra uppgifter. De uppgifter antingen ett smalare dateringsspann eller ett bästa dateringsförslag för ett odaterat prov.

Kommentarer till resultatet

Kommentarer 2018

Absiden, prov 08238 & 08239

Murren (08238) dateras till **efter år 1200**. Till yttersta årsring i provet skall adderas cirka 30 årsringar (minst 10 kan vara splint därför adderas endast 20 stycken), vilka inte kunde tas prover på utan bara räknades i fält.

Överliggaren mellan kor och absid dateras till **1155-1175**. *Dateringen förutsätter att provtagningen har gjorts i splintkanten eller nära splintkanten ("nära" har lett till en något bredare felmarginal ± 10 istället för ± 7 år), vilket var vår tolkning vid provtagningstillfället. Med detta förbehåll är virket mest sannolikt avverkat någon gång under åren 1160-1170. Virket (prov 08238 och 08239) är tätvuxet så som det brukar se ut i bestånd med ringa mänsklig påverkan.

Koret prov 08228-08236 & 08269

Det daterade virket är avverkat vinterhalvåret 1504/05, några prov har ett bredare dateringsspann men täcker denna tid. De tre odaterade proverna förefaller vara av samma ålder baserat uteslutande med den "dendrokronologiska känslan" men korta tidserier samt otydliga provbrottsgränser leder till att proven inte dateras. Prov 08230 dateras till vinterhalvåret 1809/10 och måhända är bindbjälken anlagd vid takreparation år 1812. Detta virke har stått i en sluten skog vid avverkningen.

Virket som är avverkat i början av 1500-talet är oftast relativt frodvuxet så som det brukar se ut i en mer skogsbrukad skog eller av andra skäl glesvuxen. Ett annat karaktärsdrag är att virket är endast ytligt behuggen så att en hel del splint uppträder i virket.

Kommentarer 2022

Absid (08431-08432, 08434-08437, 08440)

Virket till prov 08431 har avverkats någon gång **1207-1221**. Provet bedöms som samtida med det tidigare analyserade provet 08238, vilket dateras till E 1200+c20. Är dessa prov samtida bör det nytillkomna provet spetsa dateringen till mellan 1207-1221, möjligen mer troligt i den yngre delen av tidsspannet om man tar hänsyn till prov 08238.

Ekvirket, prov 08431 korrelerar väl med prov 08238 och referensmaterial från Finja och Konga kyrkor.

Virket till prov 08432 har ej säkert gått att datera, men en förhöjd korrelation mot referensmaterial kan tyda på en avverkning 1492-1506. Om dateringsförslaget är korrekt innebär det att prov 08432 är samtida med tidigare analyserat virke från koret.

Två av tre trobrädor från absiden dateras. Prov 08435 dateras till **1793-1798** och prov 08437 dateras till **1786-1816**. Trobrädorna korrelerar inte inbördes men analysen tyder på att virket är hämtat från Småland. Dock kan inte Gotländskt ursprung uteslutas för prov 08435.

Två prov från absiden, 08434 och 08440 har ej gått att datera.

Koret (08433)

Murleiden från koret, prov 08433, dateras till **efter 1488** och skulle kunna vara samtida med det tidigare analyserade virket från koret.

Långhus (08438-08439)

Två prov från långhuset dateras ej säkert, men förhöjda korrelationer mot sydvästsvenska referenschronologier tyder på att virket kan vara avverkat 1718-1730 (om ett gemensamt fällningsår förutsätts).

Beskrivning av tabellen ovan

"Dendroidentitetsnummer", är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

"Antal år", årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med "+n".

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen "ew" eller "lw" dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

"splint, vankant, bark" indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). "nära vankant" uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten ("ej sp") anges en så kallad "efterdatering" (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges sp=0 menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

"Datering av yttersta årsring i provet", är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges "ej datering". Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

"Beräknat fällningsår" här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

I kolumnen längst till höger har trädets totala egenålder uppskattats samt en mer vågad datering vanligen avser detta en mer precis datering, mest sannolikt avverkningsår. I något fall har en datering med lägre säkerhet angivits inom parentes, där den annars står som "ej daterad". Denna uppgift bör användas med försiktighet och helst stödjas av andra informationer som går i samma riktning, typologiska observationer, C14-resultat etc.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet
Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund
E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se, Tel: 046-2227891 (mobil)